Cuprins

Prefaţă 5

Abrevieri 7

Capitolul I. Noţiunea şi sistemul procesului penal şi ale dreptului procesual penal 9
Secţiunea I. Procesul penal – mijloc de înfăptuire a justiţiei penale 9
1. Noţiunea de proces penal 9
2. Fazele procesului penal român 13
2.1. Noţiunea de „fază procesuală” 13
2.2. Modelul de procedură penală adoptat de Codul de procedură penală în vigoare 14
2.3. Forme atipice ale procesului penal român 18
Secţiunea a II-a. Dreptul procesual penal – parte a arhitecturii sistemului de drept 19
1. Noţiunea, obiectul şi sarcinile dreptului procesual penal 19
1.1. Aspecte privind noţiunea de „drept procesual penal” 19
1.2. Obiectul şi sarcinile dreptului procesual penal 20
2. Legăturile dreptului procesual penal cu alte ramuri ale dreptului 21
Secţiunea a III-a. Faptele şi raporturile juridice de drept procesual penal 22
1. Faptele juridice procesual penale. Noţiune şi clasificare 22
2. Raportul juridic procesual penal. Noţiune, structură şi trăsături caracteristice 23
Secţiunea a IV-a. Izvoarele juridice ale dreptului procesual penal român 25
1. Aspecte privind noţiunea de izvor de drept procesual penal 25
2. Izvoare juridice de drept procesual penal 25
Secţiunea a V-a. Interpretarea normelor juridice procesual penale 27
1. Aspecte introductive 27
2. Felul interpretării 28
Secţiunea a VI-a. Aplicarea legii procesual penale române în spaţiu şi timp 30
1. Aspecte preliminare 30
2. Aplicarea legii procesual penale române în spaţiu 30
2.1. Consideraţii preliminare 30
2.2. Principiul teritorialităţii legii procesual penale 31
3. Aplicarea legii procesual penale române în timp 32
3.1. Aspecte preliminare 32
3.2. Principiul activităţii legii procesual penale române 32

Capitolul al II-lea. Principiile aplicării legii procesuale penale române 34
Secţiunea I. Noţiunea şi sistemul principiilor fundamentale ale aplicării legii procesuale penale române 34

1. Noţiunea de „principiu fundamental al aplicării legii procesuale penale” 34
2. Sistemul principiilor fundamentale ale aplicării legii procesuale penale române 36
Secţiunea a II-a. Conţinutul principiilor fundamentale ale aplicării legii procesuale penale române 38
1. Principiul legalităţii procesului penal 38
2. Principiul separării funcţiilor judiciare 41
2.1. Funcţiile judiciare 41
2.2. Funcţia de urmărire penală 43
2.3. Funcţia de dispoziţie asupra drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală 43
2.4. Funcţia de verificare a legalităţii trimiterii sau netrimiterii în judecată 44
2.5. Funcţia de judecată 45
3. Principiul prezumţiei de nevinovăţie 45
4. Principiul aflării adevărului 49
5. *Ne bis in idem* 51
6. Obligativitatea punerii în mişcare şi a exercitării acţiunii penale 53
7. Caracterul echitabil şi termenul rezonabil al procesului penal 58
7.1. Aspecte introductive 58
7.2. Caracterul echitabil al procesului penal 58
7.3. Noţiunea de „termen rezonabil” 60
8. Dreptul la libertate şi siguranţă 63
9. Dreptul la apărare 66
10. Principiul respectării demnităţii umane 71
11. Principiul respectării vieţii private 73
12. Desfăşurarea procedurilor penale în limba română. Dreptul la asistenţă gratuită din partea unui interpret 75
13. Principiul egalităţii persoanelor în procesul penal 78

Capitolul al III-lea. Participanţii în procesul penal 80
Secţiunea I. Aspecte generale privind participanţii în procesul penal 80
Secţiunea a II-a. Organele judiciare – participanţi în procesul penal 82
1. Instanţele judecătoreşti 82
1.1. Consideraţii preliminare 82
1.2. Noţiunea şi rolul instanţelor judecătoreşti 83
1.3. Organizarea instanţelor judecătoreşti 83
1.4. Compunerea completului de judecată 86
1.4.1. Aspecte generale privind alcătuirea şi modul de lucru al completelor de judecată 86
1.4.2. Numărul de judecători din completele de judecată 87
1.4.2.1. Aspecte preliminare 87
1.4.2.2. Numărul de judecători din completurile de judecată constituite la instanţele civile 88
1.4.2.3. Numărul de judecători din completurile de judecată constituite la instanţele militare 88

1.4.2.4. Numărul de judecători din completurile de judecată constituite la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie 89
1.5. Statutul judecătorilor 91
2. Ministerul Public 93
2.1. Aspecte preliminare 93
2.2. Principiile în conformitate cu care îşi desfăşoară activitatea Ministerul Public 93
2.3. Organizarea Ministerului Public 96
2.4. Atribuţiile Ministerului Public 98
2.5. Statutul procurorilor 100
3. Organele de cercetare penală 100
3.1. Aspecte preliminare 100
3.2. Organizarea şi funcţionarea organelor de cercetare penală 101
3.2.1. Organele de cercetare ale poliţiei judiciare 101
3.2.2. Organele de cercetare penală speciale 103
Secţiunea a III-a. Subiecţii procesuali principali 104
1. Aspecte preliminare 104
2. Suspectul 104
3. Persoana vătămată 106
Secţiunea a IV-a. Părţile în procesul penal 109
1. Aspecte introductive 109
2. Inculpatul 110
3. Partea civilă 113
4. Partea responsabilă civilmente 117
Secţiunea a V-a. Succesorii, reprezentanţii şi substituiţii procesuali 122
1. Succesorii 122
2. Reprezentanţii 123
3. Substituiţii procesuali 126
Secţiunea a VI-a. Avocatul – participant în procesul penal 126
1. Aspecte introductive 126
2. Calitatea de avocat 128
3. Modalităţile prin care avocatul participă la desfăşurarea procesului penal 131
3.1. Aspecte preliminare 131
3.2. Asistenţa juridică 131
3.3. Reprezentarea 137
3.4. Consultarea dosarului penal 138
4. Drepturile şi obligaţiile avocatului în cadrul procesului penal 140

Capitolul al IV-lea. Acţiunea penală şi acţiunea civilă în procesul penal 143
Secţiunea I. Aspecte introductive privind acţiunile în justiţie 143
1. Succintă privire asupra noţiunii de „acţiune în justiţie” 143
2. Factorii acţiunii în justiţie 144
Secţiunea a II-a. Acţiunea penală 145
1. Noţiunea de „acţiune penală” 145
2. Obiectul şi subiecţii acţiunii penale 145
3. Trăsăturile acţiunii penale 146

4. Etapele desfăşurării acţiunii penale 148
4.1. Punerea în mişcare a acţiunii penale 148
4.2. Exercitarea acţiunii penale 154
4.3. Stingerea acţiunii penale 155
4.3.1. Aspecte preliminare 155
4.3.2. Cazurile care împiedică punerea în mişcare şi exercitarea acţiunii penale 157
4.3.2.1. Aspecte generale 157
4.3.2.2. Cazurile în care acţiunea penală se stinge ca urmare a lipsei de temei 157
4.3.2.3. Soluţii 161
4.3.2.4. Cazurile în care acţiunea penală se stinge ca urmare a lipsei de obiect 162
4.3.2.5. Soluţii 170
4.4. Continuarea procesului penal la solicitarea suspectului sau inculpatului 171
Secţiunea a III-a. Acţiunea civilă în procesul penal 173
1. Noţiunea, factorii şi condiţiile exercitării acţiunii civile în procesul penal 173
1.1. Noţiunea de „acţiune civilă în procesul penal” 173
1.2. Factorii acţiunii civile în procesul penal 174
1.3. Condiţiile necesare pentru exercitarea acţiunii civile în cadrul procesului penal 176
2. Trăsăturile acţiunii civile în procesul penal 179
3. Exercitarea acţiunii civile în cadrul procesului penal 180
3.1. Dreptul de opţiune al persoanei prejudiciate prin săvârşirea infracţiunii 180
3.2. Exercitarea acţiunii civile din oficiu 182
3.3. Exercitarea acţiunii civile la instanţa civilă 182
3.4. Raportul dintre acţiunea penală şi acţiunea civilă 183
3.5. Soluţii cu privire la acţiunea civilă exercitată în procesul penal 185

Capitolul al V-lea. Competenţa în materie penală 188
Secţiunea I. Noţiunea şi formele competenţei 188
1. Noţiunea de „competenţă” 188
2. Formele competenţei în materie penală 189
2.1. Aspecte generale privind formele competenţei 189
2.2. Formele fundamentale ale competenţei 190
2.2.1. Competenţa funcţională *(ratione officii)* 190
2.2.2. Competenţa materială *(ratione materiae)* 190
2.2.3. Competenţa teritorială *(ratione loci)* 191
2.3. Formele subsidiare ale competenţei 194
2.3.1. Competenţa personală *(ratione personae)* 194
2.3.2. Competenţa specială 195
2.3.3. Competenţa excepţională 196
Secţiunea a II-a. Competenţa funcţională, materială şi personală a instanţelor judecătoreşti 196
1. Competenţa instanţelor civile 196
1.1. Competenţa judecătoriei 196

1.2. Competenţa tribunalului 197
1.3. Competenţa curţii de apel 198
2. Competenţa instanţelor militare 200
2.1. Competenţa tribunalului militar 200
2.2. Competenţa curţii militare de apel 200
3. Competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie 201
Secţiunea a III-a. Instituţii legate de competenţa în materie penală 202
1. Prorogarea de competenţă 202
1.1. Consideraţii preliminare 202
1.2. Cauzele de reunire 202
1.2.1. Reunirea obligatorie a cauzelor 203
1.2.2. Reunirea facultativă a cauzelor 203
1.2.3. Aspecte procedurale în privinţa reunirii cauzelor 204
1.2.4. Disjungerea 205
1.3. Chestiunile prealabile 206
1.4. Schimbarea calificării faptei 208
1.5. Schimbarea încadrării juridice a faptei 208
2. Declinarea de competenţă, conflictul de competenţă şi excepţia de necompetenţă 209
2.1. Declinarea de competenţă 209
2.2. Conflictul de competenţă 210
2.3. Excepţia de necompetenţă 212
3. Incompatibilitatea, abţinerea şi recuzarea 213
3.1. Consideraţii preliminare 213
3.2. Incompatibilitatea subiecţilor oficiali din cadrul organelor judiciare 214
3.2.1. Incompatibilitatea judecătorului 214
3.2.2. Incompatibilitatea procurorului 219
3.2.3. Incompatibilitatea organului de cercetare penală 220
3.2.4. Incompatibilitatea magistratului-asistent sau a grefierului de şedinţă 220
3.2.5. Incompatibilitatea expertului 221
3.3. Remediile procesuale ale incompatibilităţii 221
3.3.1. Abţinerea 221
3.3.2. Recuzarea 2222
4. Strămutarea cauzelor penale 225
4.1. Noţiune şi cazuri 225
4.2. Aspecte procedurale 228
5. Desemnarea altei instanţe pentru judecarea cauzei 230
6. Trimiterea cauzei la un alt parchet 231

Capitolul VI. Probele, mijloacele de probă şi procedeele probatorii 233
Secţiunea I. Probele 233
1. Noţiunea, importanţa şi clasificarea probelor în cadrul procesului penal 233
1.1. Noţiunea şi importanţa probelor în procesul penal 233
1.2. Clasificarea probelor 235
2. Obiectul probei 236

2.1. Aspecte privind noţiunea de obiect al probei 236
2.2. Faptele sau împrejurările care trebuie dovedite 237
2.3. Faptele sau împrejurările care pot fi dovedite 238
2.4. Faptele sau împrejurările care nu trebuie dovedite (dispensă de probă) 239
2.5. Faptele sau împrejurările care nu pot forma obiectul probaţiunii 240
3. Cerinţele probelor 241
4. Administrarea probelor 243
5. Sancţiunea excluderii probelor obţinute în mod nelegal 247
6. Aprecierea probelor 250
Secţiunea a II-a. Mijloacele de probă şi procedeele probatorii 251
1. Noţiunea, cadrul legal şi importanţa mijloacelor de probă şi a procedeelor probatorii în procesul penal 251
2. Declaraţiile părţilor şi ale subiecţilor procesuali principali 252
2.1. Declaraţiile suspectului sau ale inculpatului 252
2.1.1. Noţiune şi importanţă 252
2.1.2. Procedura de obţinere a declaraţiilor suspectului sau inculpatului şi valoarea probantă a acestora 253
2.2. Declaraţiile persoanei vătămate, ale părţii civile şi ale părţii responsabile civilmente 257
2.2.1. Noţiune şi importanţă 257
2.2.2. Procedura de obţinere a declaraţiilor persoanei vătămate, a părţii civile şi a părţii responsabile civilmente şi valoarea probantă a acestora 258
2.3. Declaraţiile martorului 261
2.3.1. Noţiune şi importanţă 261
2.3.2. Persoanele care nu pot fi audiate ca martor 262
2.3.3. Persoanele care au dreptul de a refuza să dea declaraţii în calitate de martor 264
2.3.4. Procedura obţinerii declaraţiilor martorului şi valoarea probantă a acestora 265
2.3.5. Protecţia martorilor 269
2.3.5.1. Protecţia martorilor ameninţaţi 270
2.3.5.2. Protecţia martorilor vulnerabili 272
2.4. Procedee speciale utilizate pentru obţinerea declaraţiilor părţilor şi altor subiecţi procesuali principali 273
2.4.1. Confruntarea 273
2.4.2. Folosirea interpreţilor 273
3. Identificarea persoanelor şi a obiectelor 274
3.1. Noţiune 274
3.2. Identificarea persoanelor 274
3.3. Identificarea obiectelor 275
3.4. Pluralitatea de identificări 275
4. Metode speciale de supraveghere sau cercetare 276
4.1. Aspecte introductive 276
4.2. Supravegherea tehnică 277
4.2.1. Noţiuni 277

4.2.2. Procedura de dispunere a supravegherii tehnice....277
4.2.3. Plângerea împotriva măsurilor de supraveghere tehnică 285
4.2.4. Înregistrările obţinute din activităţi specifice culegerii de informaţii....286
4.3. Obţinerea datelor privind tranzacţiile financiare ale unei persoane....288
4.4. Reţinerea, predarea sau percheziţionarea trimiterilor poştale....290
4.5. Utilizarea investigatorilor sub acoperire sau cu identitate reală şi a colaboratorilor 291
4.6. Participarea autorizată la anumite activităţi....294
4.7. Livrarea supravegheată....296
4.8. Obţinerea datelor de trafic şi de localizare prelucrate de către furnizorii de reţele publice de comunicaţii electronice ori furnizorii de servicii de comunicaţii electronice destinate publicului 298
5. Conservarea datelor informatice....299
6. Înscrisurile şi mijloacele materiale de probă 301
6.1. Înscrisurile ca mijloace de probă....301
6.2. Mijloacele materiale de probă 302
7. Procedee probatorii de descoperire şi de ridicare a înscrisurilor şi a mijloacelor materiale de probă....303
7.1. Percheziţia domiciliară 303
7.2. Alte forme de percheziţie 310
7.2.1. Percheziţia corporală 310
7.2.2. Percheziţia asupra unui vehicul 311
7.2.3. Percheziţia informatică....312
7.3. Ridicarea de obiecte şi înscrisuri 314
7.4. Cercetarea la faţa locului 316
7.5. Reconstituirea 318
8. Constatarea şi expertiza....319
8.1. Constatarea 319
8.2. Expertizele....320
8.2.1. Noţiune şi importanţă 320
8.2.2. Procedura expertizei 321
8.2.3. Expertiza medico-legală psihiatrică....326
8.2.4. Expertiza toxicologică 329
8.2.5. Expertiza genetică judiciară....330
8.3. Alte lucrări medico-legale 330
8.3.1. Autopsia medico-legală 330
8.3.2. Exhumarea....332
8.3.3. Examinarea medico-legală a persoanei 332
8.3.4. Examinarea fizică 333
9. Fotografierea şi amprentarea suspectului, inculpatului sau a altor persoane....334
10. Alte instituţii în legătură cu administrarea probelor în cadrul procesului penal....335
10.1. Comisia rogatorie 335
10.2. Delegarea....336

Capitolul al VII-lea. Măsurile procesuale 338
Secţiunea I. Consideraţii cu caracter general privind măsurile procesuale 338
1. Noţiunea şi caracterizarea măsurilor procesuale 338
2. Clasificarea măsurilor procesuale 339
3. Succintă privire asupra noţiunii de lipsire de libertate 340
Secţiunea a II-a. Măsurile preventive 342
1. Noţiunea şi scopul măsurilor preventive 342
2. Luarea, încetarea de drept, revocarea şi înlocuirea măsurilor preventive 344
2.1. Luarea măsurilor preventive 344
2.2. Încetarea de drept a măsurilor preventive 346
2.3. Revocarea măsurilor preventive 347
2.4. Înlocuirea măsurilor preventive 348
3. Căile de atac împotriva actelor prin care se dispune luarea, încetarea de drept, revocarea şi înlocuirea măsurilor preventive 350
3.1. Plângerea împotriva ordonanţei organului de cercetare penală sau a procurorului prin care s-a dispus măsura reţinerii, măsura controlului judiciar sau măsura controlului judiciar pe cauţiune 350
3.2. Calea de atac împotriva încheierilor prin care judecătorul de drepturi şi libertăţi dispune asupra măsurilor preventive în cursul fazei de urmărire penală 351
3.3. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul procedurii de cameră preliminară 353
3.4. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul fazei de judecată 354
4. Măsurile preventive privite în special 355
4.1. Reţinerea 355
4.2. Controlul judiciar 359
4.3. Controlul judiciar pe cauţiune 363
4.4. Arestul la domiciliu 367
4.5. Arestarea preventivă 373
4.5.1. Noţiune. Condiţii specifice de luare a măsurii arestării preventive 373
4.5.2. Arestarea preventivă a inculpatului în cursul fazei de urmărire penală 381
4.5.3. Prelungirea arestării preventive a inculpatului în cursul fazei de urmărire penală 385
4.5.4. Arestarea preventivă a inculpatului în cadrul procedurii de cameră preliminară 388
4.5.5. Arestarea preventivă a inculpatului în cursul fazei de judecată 389
4.5.6. Luarea măsurilor de ocrotire 389
4.5.7. Tratamentul medical sub pază permanentă 390
5. Măsurile preventive aplicabile minorilor 390
6. Măsurile preventive aplicabile persoanelor juridice 391
6.1. Categorii de măsuri preventive aplicabile persoanei juridice 391
6.2. Condiţii 392
6.3. Aspecte procedurale 393

Secţiunea a III-a. Măsurile de siguranţă cu caracter medical 395
1. Obligarea provizorie la tratament medical 395
2. Internarea medicală provizorie 397
Secţiunea a IV-a. Măsurile asigurătorii, restituirea lucrurilor şi restabilirea situaţiei anterioare comiterii infracţiunii 399
1. Măsurile asigurătorii 399
1.1. Aspecte preliminare 399
1.2. Bunurile cu privire la care se pot lua măsuri asigurătorii 400
1.3. Bunurile cu privire la care nu se pot lua măsuri asigurătorii 401
1.4. Procedura de luare a măsurilor asigurătorii în general 402
1.5. Contestarea măsurilor asigurătorii 403
1.6. Măsurile asigurătorii privite în special 405
1.6.1. Sechestrul penal propriu-zis 405
1.6.2. Poprirea 407
1.6.3. Notarea ipotecară 407
1.7. Verificarea măsurilor asigurătorii 408
1.8. Cazuri speciale de valorificare a bunurilor mobile şi imobile sechestrate 409
2. Restituirea lucrurilor şi restabilirea situaţiei anterioare 412
2.1. Restituirea lucrurilor 412
2.2. Restabilirea situaţiei anterioare 413

Capitolul al VIII-lea. Actele procesuale şi procedurale comune 415
Secţiunea I. Actele procesuale şi actele procedurale 415
1. Actul procesual 415
2. Actul procedural 416
3. Actele procedurale comune 416
3.1. Citarea 416
3.1.1. Noţiunile de citare şi citaţie 416
3.1.2. Modul de citare şi conţinutul citaţiei 417
3.1.3. Locul de citare 418
3.1.4. Înmânarea citaţiei 420
3.2. Comunicarea altor acte procedurale 423
3.3. Mandatul de aducere 424
3.4. Accesul la bazele electronice de date 427
4. Modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale şi înlăturarea unor omisiuni vădite 427
4.1. Modificarea actelor procedurale 427
4.2. Îndreptarea erorilor materiale 427
4.3. Înlăturarea unor omisiuni vădite 428
Secţiunea a II-a. Instituţii legate de actele procesuale şi procedurale 429
1. Termenele în procesul penal 429
1.1. Noţiune. Categorii 429
1.2. Modul de calcul al termenelor 432

1.3. Acte considerate ca făcute în termen 433
2. Sancţiunile procedurale penale 433
2.1. Aspecte preliminare 433
2.2. Inexistenţa 434
2.3. Decăderea 434
2.4. Inadmisibilitatea 435
2.5. Excluderea probelor 436
2.6. Nulităţile 436
2.6.1. Noţiune 436
2.6.2. Clasificarea nulităţilor 437
2.6.3. Nulităţile absolute 438
2.6.4. Nulităţile relative 442
2.6.5. Efectele nulităţilor 443
Secţiunea a III-a. Cheltuielile judiciare şi amenda judiciară 444
1. Cheltuielile judiciare 444
1.1. Noţiune 444
1.2. Sumele cuvenite martorului, expertului şi interpretului 444
1.3. Cheltuielile judiciare avansate de stat (cheltuielile de procedură) 445
1.4. Cheltuielile judiciare avansate de persoana vătămată sau de partea civilă (cheltuielile de judecată) 447
1.5. Cheltuielile judiciare avansate de inculpat sau de partea responsabilă civilmente 447
2. Amenda judiciară 447

Teste-grilă 451

Răspunsuri teste-grilă 474

Bibliografie 465